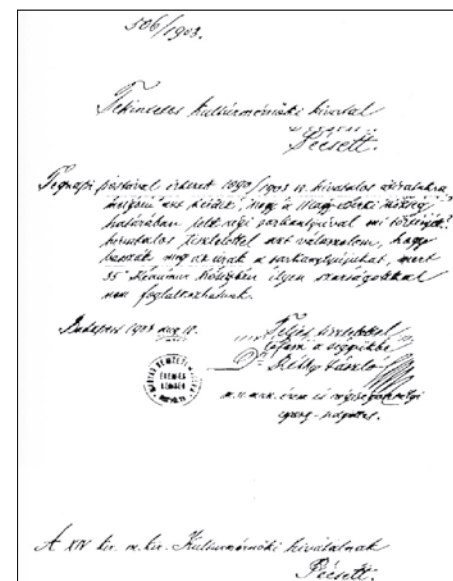

A SARKANTYÚ

Adalékok az internetes folklórhoz egy levél
és a hivatalos nyelv ürügén

„Így hát, annyit mondok, ifjú népem:
Disznólkodni szabad, de csak szépen.”
Réthy László!

EGY LEVÉL

A kézírásos szöveg átírata:

506/1903
Tekintetes kultúrmérnöki hivatal
Pécsett
Tegnapi postával érkezett 1090/1903 sz.
hivatalos átiratukra, melyben azt kérdik,
hogy a Magyarberki község határában
lelt régi sarkantyúval mi történjék? hi-
vatalos tisztelettel azt válaszolom, hogy
basszák meg az urak a sarkantyújukat,
mert 35° Reaumur hőségben ilyen szar-
ságokkal nem foglalkozhatunk.

Budapest 1903. aug. 18.

Teljes tisztelettel
lófasz a seggükbe
dr. Réthy László
m. n. muz. érem és régiségosztályi
igazg.-helyettes
A XIV. m. kir. Kulturmérnöki hivatalnak
| Pécsett

1. Löwy Árpád: „Utánzóim” = Löwy Árpád [RÉTHY László]: *Disznólkodni szabad* [szerk.: HORVÁTH Gita] (Budapest: Orient, é. n. [1989]) 17. RÉTHY László (1851–1914) etnográfus és numizmatikus. Bu-
dapesten, Krakkóban és Bécsben tanult nyelvészetet és numizmatikát. Eleinte Békéscsabán tanított, majd
a Magyar Nemzeti Múzeum érem- és régiségosztályára került, ahol kezdetben írnok, később múzeumi

Ezt a levelet ismereteink szerint először a *Magyar Műhely* című irodalmi, kritikai és művészeti folyóirat közölte nyomtatásban 1998–99. évi 108–109. számában,² a tartalomjegyzék szerint „Haklik Norbert talált szövegeként”.

A szöveg egy évvel később a *Magyar Nemzet*ben is megjelent egy szilveszteri publicisztika részeként (2000. december 30.). A cikk a levelet mint egy már az „interneten terjesztett” „hivatalos szöveget” közölte, az illetlen szavak három pontos kitakarásával. Ez az „internetes terjesztés” valószínűleg *e-mailes* terjesztést jelenthetett, mert akkor még nem sokan használták a webet, s e „terjesztés” nyomai az adott időszakra visszatekintve – szemben a mai állapotokkal – nem nagyon láthatók a világhálón. Ezt követően az *Index* című internetes portál közölte újra a levelet egy „poszt” részeként 2005. augusztus 25-én, majd a *Műút* című irodalmi folyóiratban volt olvasható 2008-ban, azzal a megjegyzéssel, hogy „[a] forrásközlés és a textológiai munka Haklik Norbertet dicséri”.

2008 után a levél, olykor a szerző pornográfának mondott, valójában inkább trágár verseivel együtt a web számos helyén feltűnt önálló szöveggént vagy kommentárok-kal: az *Ezredvég* folyóirattól³ kezdve más internetes irodalmi lapokon át gasztronómiai blogokig.⁴ Ez utóbbit valószínűleg már nem lehet überelni. Alább ezekből közlünk három érdemlegeset, bepillantást adva az internetes nyelvi folklórbá is.

EGY PUBLICISZTIKA: „MOROG VAGY KÁROMKODIK?”

Az alábbi publicisztika a *Magyar Nemzet*ben jelent meg 2000 szilvesztere előtt, Kristóf Attila tollából:⁵

„Én nem tudom, ugyanaz-e, amikor a kutya morog, az ember pedig káromkodik. A morgásnak és a káromkodásnak is vannak bizonyos fokozatai. [...] az ember általában

segédőr, ör, majd az érem- és régiségtár vezetője lett. Számos numizmatikai és nyelvészeti művet írt. A Magyar Numizmatikai Társaság elnöke és a *Révai nagy lexikona* szerkesztőbizottságának tagja volt, 1892-ben az MTA levelező tagja lett, 1900-ban egyetemi magántanárrá nevezték ki Budapesten. Löwy Árpád álnéven trágár költeményeket írt, amelyek életében kéziratok másolatokban terjedtek, később alkalmilag megjelentek; lásd pl. *Válogatott versei* (Arad, 1919) *Disznólkodni szabad* (Budapest, 1989). Halálakor SCHÖPFLIN Aladár írt róla nekrológot a *Nyugat*ban.

2. *Magyar Műhely* [Budapest], 1998. tél – 1999. tavasz (XXXVIII/108–109), 87. E sokak számára talán ismeretlen lapot 1962-ben alapították Párizsban, s az hosszú ideig ott is jelent meg. A rendszerváltás után, 1996-ban Budapesten újraalapították. Az új folyam első száma 1996-ban jelent meg; programcikkét az 1997-es 105. szám tartalmazza. A lap számozása folyamatos maradt, de tartalma, formátuma és szerkesztésének elvei megváltoztak.

3. *Ezredvég*, Görbe tükör rovat, 2002/8–9; <http://www.magyar-irodalom.elte.hu> [/ezredveg/0208-9/0208-93.html].

4. Lásd pl. <http://www.foodandwine.hu> [/2009/08/13/lowy-arpad-16-even-felulieknek].

5. KRISTÓF Attila: „Én nem tudom... (miért káromkodunk)” *Magyar Nemzet* 2000. december 30.; <http://www.mno.hu> [/portal/18328].

akkor használ csúnya szavakat, amikor nem bír önmagán uralkodni, s feszültségétől száján át szabadul. Az önuralom nélküli ember persze aligha jó politikusnak, bár manapság ki tudná megmondani, hol kezdődik és hol végződik az emberi méltóság. Mint tudjuk, semmi sem új a Nap alatt. A bibliai Példabeszédek szerzője is óv a csúnya beszédétől, majd később Jézus is utal rá, hogy kevésbé fertőz az, ami az ember száján át bemeleg, mint ami kijön. Példaértékű az a levél, amelyet az alábbiakban idézek, arra vonatkozólag, hogy az emberek sosem vonakodtak a szájukra, vagy tollukra venni illetlen szavakat. Az interneten terjesztett hivatalos szöveg a következő: »Tekintetes kultúrmérnöki hivatal, Péccsett. Tegnap postával érkezett 1090/1903 számú hivatalos átiratukra, melyben azt kérdik, hogy a Nagyberki (?) község határában lelt régi sarkantyúval mi történjek, hivatalos tisztelettel azt válaszolom, hogy b...k meg (a szó az eredetiben kiírva – a szerk.) az urak a sarkantyújukat, mert 35 fok Réaumur hőségben ilyen szarságokkal nem foglalkozhatunk. Teljes tisztelettel elefes (az eredetiben kiírva – a szerk.). Budapest, 1903. aug. 18. Dr. Réthy László.« E levél bizonyítja egyrészt azt, hogy a doktori cím nem jelent mindig finomkodást, másrészt azt, hogy nem csak idén volt rohadt meleg (35 fok Réaumur = 43 Celsius-fok). Hogy globális jelenség-e az, amiről itt szót ejtettem, én nem tudom.”

EGY POSZT: „MINDENKIBEN VAN VALAHOL EGY KIS LŐWY ÁRPÁD”

Az alábbi bejegyzés és az ahhoz kapcsolódó beszélgetés az *Index* című internetes portálon olvasható:⁶

„donB: A vendégszöveg, az nagy játék a kortárs meg posztizé vagy mijanyavalya prózában (is), és nagy szellemi kéj (intellektuális miatúró), amikor bekattan, például (és főlegelsősorban), egy Esterházy-szövegdarabról, hogy mi is ő igaz valójában. Múltkori »Kis magyar pornográfia«-glosszáját az ÉS-ben úgy kezdte a mester: »Kicsoda mit csináljon a kicsoda micsodájával« (a Népszavának mocskolt be arisztokratikus keccsel valami »Orbán lezsírozta volna Vargát« baromságért). És úgy végezte: »Ceterum censeo: basszák meg az urak a sarkantyújukat!«

Most esett le. Sok évvel ezelőtt mutatott apám egy fénymásolt okiratot, a 20. század elején kelt egy múzeumi igazgatóhelyettes pennájából: [...] És hogy mitől kattant a lófasz (pendült a sarkantyú) a mélytudat homályában a hetekkel korábban olvasott Esterházy-glossza és az évtizedekkel korábban olvasott régiségoszt. ig.-h.-i levél között? Valaki tortát keresett egy levlistán:

From: A / Subject: tortahelp / tud vki a belvárosban jó (legjobb) cukrászdát, ahova ha bemelegyek, tudok készen finom tortát venni? előre is thx

From: M Belvárosban: Auguszt a Kossuth Lajos uccában, egy udvarban.

From: L Én az Augusztot ismerem csak, ami sajnos budai (náci) belváros (Moszkva tér mellett közvetlenül), viszont mindig van kurva finom torta. Mind jó, az E-80 meg a füge különösen. L.

6. „Kicsoda mit csináljon a kicsoda micsodájával?” *Index* 2005. augusztus 25.; <http://www.index.hu> [kultur/korrektor/lfs].

7. Itt a levél szövegének közzéte következik.

Tanulmány a Remake-hez

From: P Jégbüfé belváros? Vagy Európa kávéház

From: Á szalay, a kossuth ter mellett. es a dob utcaban is volt egy jo regebben...

From: G Újpest központ harangvirág cukrászda, garantáltan jó és garantáltan van torta készen

From: L Az is tök jó volt régebben, amelyik a Veres Pálné gimnáziummal van srégen szemben. Krízia a neve talán? L

From: V minden kurvajo cukraszda naci.

From: U minden, ami ebben az országban jo, az naci. ha ebbol az orszagbol kivonjuk a naci kulturat nem marad mas csak a kaftan, a pajesz meg a koserszilva. _landesz

From: Z egy nagy lófaszt (azt tök félretéve is, hogy a kaftán tözzsgyökéres ősmagyar - legrosszabb esetben is ótűrk átvétel, I. László Gyula - viselet; meg hogy kevés magyarabbat lehet elképzelni a szatmári, plánedesőt mezősegi - különösen a szíki - szilvapálinkánál [aka kerítésszagató], amelynek [sőt: melynek] vacak olách lopománya, a cujka is nagyságrendekkel nemesb kultúrincs a kószerszilvánál), hun vannak [teccik értnei: hun!] az náci javak az oly ősmagor és egyben ugyanakkor elkorcsult-punnyadott-Európa-felemelő jav-aktúl, mint a reflexij, a miskakancsó, a csikóskalap vagy a tokaszalonna? És akkor a vgmk.-ról, a Röpülj Páva mozgalomról vagy a Kék Fényről még szó se esett! Z

From: U kikerem magamnak ezt a hangot! lofaszert nem lehet kulturaltan bazme-golni, a kurva eletbe! U

From: Z A lófasz, kérem tisztelettel, vér mély magyar lélektani utalás, a legbennsőbbesesebb (mitnemongyak tezsveribelterj) konnotációkkal, amióta Illyés Gyula apánk etimologice rávilágított naccerű remekében, a Hunok [teccikérteni: hunok!] Párizsban címűben, hogy a lófasz a török lofat 'kivégzőkaró' népetimológiája, vagyis a »lófasz a seggedbe« valójában a teljesen píszi és a legszofisztikáltabb értelmiségi körökben is – a politikaiakban megosztán végképpeniglen – akceptálható »végezd karon« moderált – fejcsóváló – rosszallás megfelelője. (Bár erre az egészre a legzsengőbb leányom is aszondaná, hogy ő egy zsák lófaszé se beszélne ilyen csunyán.) Z Hát, itt valahol: katt, megvagy, EP, mindenkiben van valahol egy kis Löwy Árpád. [sic!]"

EGY INTERNETES BESZÉLGETÉS: MIKSZÁTH VAGY ESZTERHÁZY?

Az alábbi hozzászólások a *Műút* című folyóirat blogjában olvashatók a levelet közzétevé, *Egy fontos szövegforrás újraközlése* című cikkhez kapcsolódóan.⁸

„J. M. 2008. 04. 03. 12:40:10 Régóta keresem ezt a szöveget, úgy emlékszem ugyanis, hogy Mikszáth használja valahol, és nem találtam sehhol. Nem rémlik valakinek, hogy valóban van-e Mikszáthnál? És hol? Vagy más szerzőnél?

Válasz erre [k. k. l. 2008. 04. 03. 21:44:37] Szia, nem emlékszem, hogy Mikszáthnál lenne, de majd érdeklődöm nálamnál sokkal olvasottabb emberektől. Esterházy sokszor használja a »basszák meg az urak a sarkantyújukat« formulát.

Válasz erre [J. 2008. 04. 04. 18:29:03] kkl egy újabb provokatív anyaga, melyről nem tudhatjuk, kinek van benne a seggében a lófasz. Ahogy utána próbáltam járni, sokan állítják, azt az ember megérzi, meg kell éreznie, ha benne van. Kérdés persze, hogy nyerit-e a példány a célba érve, vagy csak csendesen pumpál. Nagyjából értjük ezt. A hatalmasságok, akik nem tudnak a felhők ragadósan fátyolos nyavalyájától szabadulni, követelnek. Hát a sarkantyújukat.)

Válasz erre [J. M. 2008. 04. 04. 21:38:24] Igen, E. P.-t tudom, de az nem volna olyan meglepő, ha ő is Mikszáthtól szedte volna...

Válasz erre [k. k. l. 2008. 04. 05. 07:53:46] Kedves J[...] Szerkesztő Úr! »kkl egy újabb provokatív anyaga« – írta hozzászólásában, én most az kérném, hogy fejtse ki számomra egyfelől az »újabb«, másfelől pedig a »provokatív« szavak jelentését e kontextusban. A komment többi része korrekt :)

Válasz erre [k. k. l. 2008. 04. 05. 07:54:35] M. ahogy mondd, cseppet sem volna meglepő.

Válasz erre [J. 2008. 04. 05. 09:24:55] semmi különös, lehet hogy az is közrejátszott, hogy épp egy provokatívan rossz könyv (úgyis tudod, hogy melyikről van szó) olvasását fejeztem be, melyről pedig ismert módon beindult a szervezett hozsanna, és én ettől mindig kész vagyok. Arra gondolhattam, amikor beírtam, bár honnan tudhatnám, mire gondoltam, hogy volt már rosszkedvet sugárzó bejegyzése kkl-nek, és sajátos szinkronban van az enyémmel, mi több, gerjeszti is a privát kis rosszkedvemet, és ettől rosszkedvem van. Na ezt most jól megmondtam. »Keserűen ébredtem, pedig csak szigorú és kimért akartam lenni, mint egész életemben«, csak egy a sok közül :))) Béke.

Válasz erre [k. k. l. 2008. 04. 05. 09:33:19] Yes. Peace & Respect.

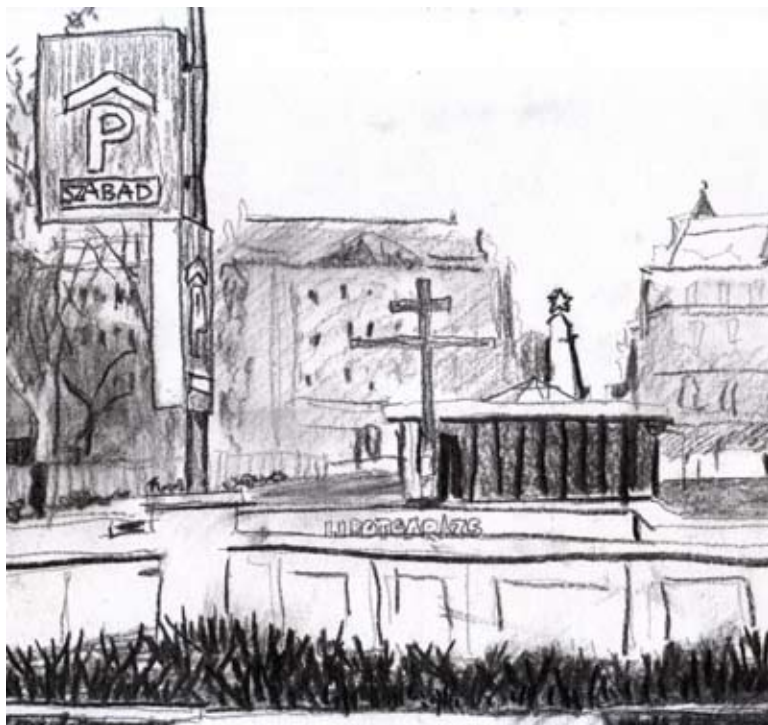
Válasz erre [t. 2009. 06. 25. 11:51:58] ohh, pedig már régóta tartogatom a levél fénymásolatát a polcomon, de ezek szerint »régí« poén, no seba-j én óriásit röhögök rajta, ahányszor elolvasom :)))

⁸ *Egy fontos szövegforrás újraközlése, Műút blog, 2008. április 3. – 2008. június 25.; <http://www.muut.blog.hu> [/2008/03/31/egy_fontos_forras_ujrakozlese]. Az azonosítható személyek nevét rövidítve közöljük.*

TÉNYEK

Hogy ez a korábban fénymásolatban, később az interneten terjesztett, sokszor újraközölt⁹ levél eredeti-e vagy sem, azt – azzal együtt, hogy megtalálható-e valamilyen irattárban, levéltárban vagy magángyűjteményben – ma már szinte lehetetlen megállapítani. S talán felesleges is. A *Magyar Műhely*ben való közléskor ugyanis, ahol a levél „talált szöveggként” jelent meg, a forrást nem közölték. A levél fakszimilének tűnő közlése és a szöveg átirata mellett apró betűkkel ez állt: „© from Haklik's collection.” Vagyis azt, hogy a levél eredeti-e, vagy hogy a közölt másolat eredetije hol található, csak Haklik Norbert tudja. Ennek ellenére a levelet mostanra mindenki úgy fogadta el, mintha eredeti lenne. Lehet, hogy az.

T. P.

Szabadság tér. Tanulmány a Remake-hez

9. A levél itteni újraközlésével – az olvasó szórakoztatásán és az internetes nyelvi folklór bemutatásán túl – az volt a célunk, hogy felhívjuk a figyelmet a hivatali nyelv fontosságára. Azzal ugyanis – eltekintve egyik részkerdésétől, ti. a jogi nyelv problémáitól – az utóbbi időben szinte alig foglalkoznak. A hivatalos nyelv kérdéseire való odafigyelés egyik régi dokumentumát, VADNAY Tibor *A magyar hivatalos nyelv szabályai* című könyvét (Budapest 1925), valamint RAKOVSKY Iván belügyminiszternek a magyar hivatalos nyelv tárgyában kiadott körrendeletét közzétettük e lap internetes változatában, lásd <http://www.propublicobono.hu>.

PRO PUBLICO BONO

ÁLLAM- ÉS KÖZIGAZGATÁS-TUDOMÁNYI SZEMLE

tanulmány

NÓTÁRI TAMÁS • Szent István törvényei és a *Lex Baiuvariorum*
TAKÁCS ALBERT • A hatalommegosztás elve az alkotmányos értékek rendszerében
GELLÉRTHEGYI ISTVÁN • A környezetvédelem nemzetközi szabályozása és az Európai Unió környezetvédelmi politikája

• • • TANULMÁNYOK A KORMÁNYZÁS, AZ ÖNKORMÁNYZATISÁG ÉS A HELYI HATALOM TÉMAKÖRÉBŐL

KRISTÓ KATALIN • Kormányzati háttérapparátus Nagy-Britanniában és Németországban

VÁNYI ÉVA • Jog és politika határán. A kormánytagok és államtitkárok változó jogállása 1990 és 2010 között

TEMESI ISTVÁN • Önkormányzati alapjogok – nemzetközi összehasonlításban

TÓZSA ISTVÁN • Akinek van, az kap... A településmarketing jelentősége

TÁBIT RENÁTA • A helyi népszavazás és a helyi népi kezdeményezés nemzetközi és hazai szabályozása

VÁRNAGY RÉKA – DOBOS GÁBOR • Ki az úr a háznál? Döntéshozatal a magyar önkormányzati rendszerben, különös tekintettel

Biatorbágy, Cegléd és Vác példájára

KEIL ANDRÁS – PAPP ZSÓFIA • A helyi politikusok és választóik kapcsolata Biatorbágy, Cegléd és Vác példáján

szemle

KOROM ÁGOSTON • Nyelvi jogok az európai jog tükrében. Mit vizsgálhat a bíróság a szlovák államnyelvtörvény kapcsán?

szakmai fórum

BUDAI BALÁZS BENJÁMIN • A koreguláció és a dereguláció szerepe a jogban és a közigazgatásban

dokumentum

A sarkantyú. Adalékok az internetes folklórhoz egy levél és a hivatalos nyelv ürügyén

hírek

Konferencia a hatékony államról – a hatékony államért II. • Szakmai nyári egyetem Kassán

Könyvajánló • Az illusztrációkról • E számunk szerzői • Szerzőinkhez

2011. 1. különszám

PRO PUBLICO BONO

Állam- és közigazgatás-tudományi szemle

A BCE KÖZIGAZGATÁSTUDOMÁNYI KARÁNAK FOLYÓIRATA

szerkesztőbizottság

A szerkesztőbizottság társelnökei: *Máthé Gábor* • *Tamás András*

A szerkesztőbizottság tagjai: az alapító intézmény képviselőjeként *Imre Miklós* dékán |

Az alapító intézmény tanszékeinek vezetőjeként *Horváth Katalin* • *Jenei Ágnes* • *Kánai Mariann* •

Maiyalehné Gregóczy Etelka • *P. Szabó Sándor* • *Takács Albert* • *Tózsza István* • *Török Gábor* |

Az alapító intézmény által felkért külső szakemberek: *Jan Bárta*, Prága (Cseh Tudományos Akadémia) • *Daniel Klimovský*, Kassa (Szlovák Műszaki Egyetem) • *Zdenek Koudelka*, Brno

(Masaryk Egyetem) • *Herbert Küpper*, Regensburg (Institut für Ostrecht) • *Walter Maier*,

Ludwigsburg (Ludwigsburgi Közigazgatás-tudományi és Pénzügyi Főiskola) • *Daniel Szergej*

Naumov, Szaratov (P. A. Sztolipin Volga-menti Közszolgálati Akadémia) • *Igor Palúš*, Kassa

(Pavol Jozef Safárik Egyetem) • *Ewa Poplawska*, Varsó (Lengyel Tudományos Akadémia) •

Tóth Mihály, Kijev (Ukrán Nemzeti Tudományos Akadémia) • *Jan Ziekow*, Speyer (Német

Közigazgatási Kutatóintézet)

szerkesztőség

Felelős szerkesztő: *Takács Péter*

Szerkesztők: *Boros Anita* • *Egedy Gergely* • *Halász Iván* • *Hollán Miklós*

Olvasószerkesztő: *Bodnár Kriszta*

Dokumentáció: *Orosz Ágnes* | Szerkesztőségi titkár: *Kristó Katalin*

a szerkesztőség címe

Pro Publico Bono Szerkesztősége

BCE Közigazgatástudományi Kar | Budapest, XI. kerület, Ménesi út 5.

Levelezési cím • 1519 Budapest, Pf. 275. | *Közvetlenül* • BCE Közigazgatás-tudományi Kar,

1118 Budapest, Ménesi út 5. IV. em. 415. | *E-mail* • propublicobono2011@gmail.com

Digitális változat • Pro Publico Bono Online | www.propublicobono.hu

2011. évi 1. különszám

Ez a lapszám – egyéb írások mellett – a Budapesti Corvinus Egyetem

TÁMOP 4.2.1/B-09/1/KMR-2010-0005. számú projektjének

„Hatékony állam, szakértő közigazgatás, regionális fejlesztések a versenyképes társadalomért”

alprojektje keretében készült tanulmányokat közöl, és annak támogatásával jelent meg.

A borító Nemes Csaba *Remake* (I–X.) összefoglaló címet viselő animációs

filmsorozatából – Budapest, Ludwig Múzeum, 2007 – származó *Elindul a tank*

című kép (*videostill*) felhasználásával készült. A belső borítón a *Remake* részét képező

Barikád és a *Helyzetjelentés* egy-egy jelenete látható.

Felelős kiadó: Imre Miklós, a BCE Közigazgatástudományi Karának dékánja

A lap tipográfiai arculatát Környei Anikó tervezte

Tördelő: Lipót Éva

Nyomdai munkálatok: Gondolat Kiadó

ISSN 2062-7165